LIBRIS | We know books

Jessica Shattuck este autoarea romanelor *The Hazards of Good Breeding* (2003), finalist la PEN/Winship Award, Perfect Life (2009) și *Văduvele de la castel* (The Women in the Castle, 2017), bestseller New York Times și câștigător al New England Book Award.

Scrierile ei de ficțiune au apărut în *The New Yorker*, *Glamour*, *Open City*, *The Tampa Review* și în alte publicații. Scrierile sale de nonficțiune au apărut în *The New York Times*, *Mother Jones*, *Wired*, *The Believer Magazine* și *The Boston Globe*.

Locuiește împreună cu soțul și cei trei copii în Brookline, Massachusetts.

JESSICA SHATTUCK

VĂDUVELE DE LA CASTEL

Traducere din limba engleză și note
ADINA și GABRIEL RAȚIU

LITERA
București

LIBRIS | We know books

Prolog

BURG LINGENFELS, 9 NOIEMBRIE 1938

Ziua faimosului bal al recoltei organizat de contesă a început cu o ploaie torențială, care s-a abătut fără milă peste toate suprafețele șubrede ale bătrânului castel von Lingenfels – acoperișul prin care curgea apa, podelele care se umezeau, iar fațada galbenă a devenit neagră și lucioasă, precum carapacea de cărăbuș. În curte, felinarele de hârtie și ghirlandele din spice, întinse cu grijă, s-au moleșit și au căzut.

Marianne von Lingenfels, nepoata prin alianță a contesei, trebăluia fără tragere de inimă, în așteptarea invitaților. Era prea târziu să mai anuleze petrecerea. Cum contesa era imobilizată în scaun cu rotile, Marianne s-a văzut nevoită să preia îndatoririle de gazdă; o gazdă ce ar fi trebuit să asculte de sfatul soțului și să anuleze petrecerea încă de săptămâna trecută. La Paris, Ernst vom Rath zăcea pe un pat de spital în urma unui atentat, iar la München, naziștii ațâțau setea de răzbunare a populației. Nu mai conta că, înainte de această întâmplare, nu auzise nimeni de Ernst vom Rath – un obscur diplomat german – și că asasinul acestuia era un băiat de șaptesprezece ani,

UBBIS We know BOOKS

sau că fapta în sine era motivată tot de setea de răzbunare: familia asasinului se număra printre miile de evrei adunați la granița poloneză, pe care Germania îi izgonise, iar Polonia refuza să-i primească. Naziștii nu se lăsau descurajați de complexitatea evenimentelor.

Un motiv în plus să strângem oamenii cumpătați la castel, departe de haosul acesta! declarase Marianne, cu doar o zi înainte. Astăzi, pe ploaie, argumentul ei părea prozaic.

Iar acum era deja prea târziu. Prin urmare, Marianne supraveghea așezarea lumânărilor, florilor și fețelor de masă și dirija transportul pe drumul abrupt și noroios al șampaniei, gheții și untului, al peștelui și cărnurilor afumate, al apei potabile și buteliilor cu gaz pentru plită. În mare parte a anului, Burg Lingenfels era nelocuit, nu avea apă curentă, ci doar un generator îndeajuns de puternic cât să alimenteze fonograful Victrola al contesei și câteva becuri electrice. Să organizezi o petrecere acolo era ca și cum ai fi încercat să colonizezi Luna. Dar acesta era unul dintre motivele pentru care lumea revenea în zonă, în ciuda dezastrelor anuale – incendii minore, dependințe prăbușite, mașini luxoase împotmolite în noroi, șoareci în paturile musafirilor. Balul era renumit pentru atmosfera sa anarhică și ne-germană. Era cunoscut drept un bastion al culturii liberale și boeme, în fieful aristocrației adevărate.

Către după-amiază, spre ușurarea lui Marianne, s-a stârnit vântul și a alungat norii cenușii cu rafale de aer curat și dătător de speranță. Până și zidurile și apa din șanțul împrejmuitor păreau împrospătate și curate. Crizantemele din curte străluceau sub razele fugitive de soare.

Marianne s-a mai înveselit. În fața brutăriei, un arhitect, prieten al contesei, transformase adăpătoarea cailor într-o fântână arteziană. Efectul era deopotrivă feeric și comic. Castelul amintea de un elefant costumat în zână.

– Albrecht, a strigat Marianne, intrând în biblioteca lungă și joasă, unde soțul ei ședea la un birou impunător, care îi aparținuse cândva contelui. Vino să vezi. E ca la carnaval!

Albrecht a ridicat privirile spre ea, cu gândul la propoziția pe care și-o formula în minte. Era un bărbat înalt, cu fața brăzdată de riduri, frunte înaltă și sprâncene stufoase, care îl făceau deseori să pară încruntat, deși nu era.

– Doar o clipă, până când nu se adună lumea, a stăruit ea, întinzând mâna spre el. Vino! O să-ți mai limpezești mintea, dacă iei puțin aer.

– Nu. Nu chiar acum, a spus el, făcându-i semn să plece, apoi și-a îndreptat atenția spre scrisoarea la care lucra.

Haide, haide, ar fi insistat ea, în mod normal, dar, astă-seară, din cauza petrecerii, s-a abținut. Albrecht era o fire perfecționistă și extrem de sârguincioasă, iar Marianne nu avea cum să-l schimbe. Compunea o scrisoare adresată unui fost coleg de la Facultatea de Drept, angajat la Ministerul Afacerilor Externe al Marii Britanii, și îi ceruse în multe rânduri sfatul cu privire la schimbarea formulărilor. Suna mai bine: *Anexarea Regiunii Sudete va fi doar începutul. Vă rog insistent să analizați cu prudență atitudinea agresivă a conducerii noastre* sau *Dacă nu vom fi vigilenți, intențiile agresive ale conducătorului nostru vor fi doar începutul...?*

Ambele variante sunt foarte clare, a fost răspunsul lui Marianne. *Alege una din ele.* Albrecht își cântărea cu grijă deciziile. Nici măcar nu a sesizat iritarea din tonul ei. Emoțiile lui nu erau niciodată complicate sau meschine. Era genul de om care, în timp ce se bărbierea, medita la teorii filosofice cum ar fi drepturile fundamentale ale omului ori problemele democrației. Din cauza asta pierdea din vedere chestiunile mărunte, de fiecare zi.

Marianne s-a resemnat să ofteze cu tâlc, i-a întors spatele și l-a lăsat să-și continue treaba.

UBBIS | We know books

În sala de banchet, contesa își mustra una dintre tinerele protejate, din scaunul cu rotile.

–Nu Schumann, spunea ea. Ferească Dumnezeu! Ori el, ori Wagner, e totuna. Vreau muzică italiană. Ceva suficient de decadent, încât să-l izbească pe orice nazist imbecil care vine diseară.

În ciuda vârstei, contesa își păstra spiritul rebel și era urmată pretutindeni de tineri artiști și persoane mondene. De origini franceze, dar germană prin căsătorie, fusese mereu o figură controversată. În tinerețe, organiza serate renumite pentru dansurile spontane și dezbaterile intelectuale pe teme îndrăznețe, cum ar fi arta modernă și filosofia franceză. Motivul pentru care se măritase cu un conte retrograd și scorțos, cu douăzeci de ani mai mare decât ea și cunoscut pentru obiceiul său de a adormi în timpul cinei, făcea subiectul multor supoziții deloc măgulitoare.

Marianne, crescută după regulile severe ale educației prusace, nutrea o mare admirație față de contesă. Femeia aceea nu se temea să își depășească atribuțiile de mamă și *Hausfrau*[1] și să pătrundă în lumea încrâncenată a puterii masculine și în viața intelectuală. Vorbea fățiș și acționa așa cum considera de cuviință. Iar Marianne își dorise să-i semene contesei încă de la prima lor întâlnire, cu ani în urmă, când era o tânără studentă care avea o relație amoroasă cu profesorul ei (Albrecht).

–E superb aici, a spus Marianne, arătând spre curte. Monsieur Pareille a făcut minuni.

–Doar e artist, nu? a zis contesa.

Se apropia ora șase seara. Invitații aveau să sosească din clipă în clipă.

Marianne a urcat repede la etaj, pe holul friguros mărginit de dormitoare, unde fetele ei stăteau pitite pe un pat cu baldachin, o rămășiță a trecutului feudal al

[1] Gospodină (în limba germană în original)

castelului. Slavă Domnului, Fritz, fiul ei în vârstă de un an, era acasă, la Weisslau, în grija doicii.

–Mamă! au strigat fericite Elisabeth, de șase ani, și Katarina, de patru ani.

Elfie, blajina lor guvernantă, a ridicat ochii spre Marianne, cu o figură tulburată.

–Nu-i așa că Hitler o să ia Polonia înapoi? a întrebat Elisabeth, țopăind pe saltea.

–Elisabeth! a exclamat Marianne. De unde ți-a venit așa o idee?

–L-am auzit pe Herr Zeppel când îi spunea tatei, a răspuns copila, țopăind în continuare.

–Nu-i adevărat, a spus Marianne. Și, chiar dac-ar fi așa, ce motiv ai să fii atât de bucuroasă? Ar însemna că începe războiul.

–Dar e a noastră, a replicat Elisabeth, bosumflată, oprindu-se în mijlocul saltului. Iar Herr Zeppel zice că polonezii nu știu să se orânduiască.

–Ce aiureală! a spus Marianne, nervoasă că Albrecht îi permisese unui copil să asiste la o asemenea discuție.

Zeppel era administratorul moșiei lor din Silezia și un nazist înfocat. Albrecht îi trecea cu vederea inepțiile, pentru că se cunoșteau din copilărie. În fond, Weisslau era un orășel.

–Dar *a fost* a noastră, nu-i așa? a insistat Elisabeth. Înainte de război?

–Elisabeth, a oftat Marianne, te rog să-ți vezi de treburile *tale*, mai ales de cartea pe care trebuia s-o citești împreună cu Elfie.

Fetița o exaspera pe Marianne cu obsesia ei pentru proprietate. Părea să se fi molipsit de sentimentul de nemulțumire națională, ca și când ea avusese personal de suferit din cauza unei nedreptăți. Se bucura de atâtea privilegii, dar râvnea mereu la mai mult: o rochie nouă, o fustă mai frumoasă. Dacă primea un iepuraș, voia un

URBIS We know books

câine. Dacă i se oferea o bomboană, cerea două. Din punctul ei de vedere, lumea întreagă îi stătea la dispoziție. Marianne, a cărei educație se caracterizase printr-o strictă frugalitate și cumpătare, era îngrozită de ființa dificilă și arogantă pe care o crescuse.

– Elsie, a spus, întorcându-se spre guvernantă, ai grijă ca lumânările să fie stinse la ora opt. Fetele au voie să iasă pe palier, dar nu mai departe.

– Dar..., a dat să protesteze Elisabeth.

Marianne i-a aruncat o privire severă.

– Noapte bună, a spus, îmbrățișând-o călduros pe blânda, tăcuta și bruneta Katarina și sărutând-o pe frunte pe Elisabeth cea îndărătnică.

Înainte de a coborî la parter, Marianne s-a oprit câteva clipe pe palier ca să admire holul de dedesubt, ale cărui arcade de piatră străluceau la lumina candelabrelor. Flăcările pâlpâitoare creau o atmosferă dramatică, aproape stranie. Primii oaspeți începuseră deja să sosească: bărbați cu jiletci și fracuri, câțiva în uniforme militare, cu noile însemne naziste, stridente, prinse la rever; doamnele, în rochii noi și elegante. Sub conducerea lui Hitler, economia era tot mai puternică: oamenii aveau din nou bani de mătăsuri, catifele și haine după ultima modă parizianã. Contesa își întâmpina invitații așezată pe un jilț ca un tron, plasat în mijlocul sălii, scaunul cu rotile fiind ascuns cu ocazia petrecerii din acea seară. Era un munte de mătase albastră și verde, cum n-ar fi purtat nici o altă nemțoaică la vârsta ei (sau la orice altă vârstă). Râdea zgomotos pentru o persoană cu sănătate șubredă – o fi existat vreo femeie care să iubească petrecerile mai mult decât ea? În față, îi făcea o reverență însăși persoana care îi stârnise hohotele de râs: Connie Fledermann. Marianne a simțit că îi freamătă inima de emoție. Cine altcineva avea parte de o asemenea primire? Connie se număra printre favoriții

contesei și era o adevărată vedetă, un bărbat ale cărui îndrăzneală, istețime și inteligență îl făceau plăcut în ochii tuturor – femeile cădeau pradă șarmului său, bărbații îi ofereau încrederea și destăinuirile lor. Nimeni, de la nebunul de Hermann Göring și până la mohorâtul George Messersmith, nu rămânea imun la farmecele lui.

– Connie! a strigat Marianne, când s-a mai apropiat.

Bărbatul s-a întors, cu un zâmbet larg pe față.

– Aha! Exact femeia pe care o așteptam! a zis și i-a dus mâna la buze. Arăți minunat!

Apoi a ridicat ochii spre palier.

– Apuc și eu să-mi văd prințesele sau le-ai trimis la culcare?

– S-au dus la culcare, a răspuns Marianne, râzând. Sper.

– O, ce păcat! a exclamat Connie, ducând mâna la inimă și prefăcându-se că leșină. Cel puțin o să mă bucur de compania reginei-mamă. Vino, a continuat el întinzându-i mâna, să ți-o prezint pe Benita mea.

Lui Marianne i-a înghețat zâmbetul pe buze. Prinsă în vâltoarea ultimelor săptămâni, uitase cu desăvârșire de asta. Martin Constantine Fledermann urma să se căsătorească. Nu îi venea să creadă. Deși data era stabilită (peste două săptămâni!), încă i se părea că sună ca o glumă dusă prea departe.

Connie, însă, era cât se poate de sincer, ba chiar ușor agitat, când a prins-o pe Marianne de cot.

– Vreau neapărat să te împrietenești cu ea, i-a spus. Nu cunoaște pe nimeni. I-am spus că o să-i fii aliată. Și, după cum bine știi, a adăugat, uitându-se la ea, o să aibă mare nevoie de susținere aici.

– De ce? a întrebat Marianne. Ești înconjurat de prieteni.

– Adevărat, a spus Connie. Dar nu e și cazul ei.

Marianne a rămas surprinsă la auzul raționamentului său ilogic, dar nu avea timp să-l ia la întrebări, căci, deodată, a apărut chiar ea, Benita lui Connie, o femeie izbitor

URBIS We know books

de frumoasă, cu pomeții plați ca majoritatea nordicilor, pe care se citea placiditatea. Părul blond îi era împletit și prins ca o cunună în jurul capului, în stilul acela adorat de naziști de Brunhildă wagneriană, îmbrăcată într-o rochie tiroleză autentică. Stătea între doi tineri, colegii lui Albrecht de la Ministerul Afacerilor Externe, care păreau încântați. Marianne a simțit un junghi de gelozie în inimă. Nu invidia frumusețea femeii mai tinere, nici senzualitatea ei evidentă (ea își croise, cu mult timp în urmă, o altă cale de a câștiga admirația bărbaților), dar, în momentul acesta, în compania celor trei bărbați – doi băiețandri prostuți și înflăcărați și un prieten drag, iubit din copilărie, simbol al opoziției – se simțea încolțită de frumusețea celeilalte femei. La cei treizeci și unu de ani ai săi, Marianne era o adultă într-o piesă pentru copii, o învățătoare printre școlari neastâmpărați.

– Scuze, băieți, a zis Connie, împingându-l teatral cu cotul pe unul dintre ei, dar trebuie să v-o răpesc.

A pus mâna pe brațul Benitei și a tras-o spre Marianne.

– Dragostea mea, i s-a adresat Benitei (ce straniu sunau acele cuvinte în gura lui), dă-mi voie să ți-o prezint pe... Nici nu știu cum să te numesc, a zis, întorcându-se spre Marianne. Cea mai bună prietenă a mea, cel mai sever sfătuitor, persoana care mă ajută să rămân un om cinstit?

– Ce aiureli, Connie, dragă! a zis Marianne, străduindu-se să-și ascundă iritarea. Eu sunt Marianne, s-a prezentat singură, întinzându-i mâna tinerei, care, la o primă vedere, nu avea mai mult de douăzeci de ani.

– Mulțumesc, a spus fata, clipind ca o căprioară speriată. Încântată de cunoștință!

Soseau din ce în ce mai mulți invitați, iar Marianne se simțea copleșită fiindcă avea mâini de strâns, urări de bun venit de împărțit și discuții politice de purtat. Iat-o pe Greta von Viersdahl, care încerca deja să-i atragă atenția; de la invazia comandată de Hitler, Greta vorbea doar

despre hainele groase pe care le strângea pentru germanii sudeți, de curând „reveniți în patria-mamă" și de atâta amar de vreme „asupriți de slavi"... Marianne nu dorea pentru nimic în lume să se amestece în politica Gretei. Instinctiv, a prins-o de braț pe Benita.

– Lasă-ne să ne cunoaștem mai bine, i-a spus lui Connie, peste umăr, trăgând-o pe Benita după ea, pe ușa din spate, până în curtea decorată cu luminițe.

– Ce frumos! a exclamat tânăra.

– Așa este, a zis Marianne. Ca-n povești. Contesa von Lingenfels reușește să facă adevărate minuni.

Benita a încuviințat din cap, privind în jur cu ochii mari de uimire.

– Povestește-mi câte ceva despre tine, înainte să ne asalteze admiratorii, a spus Marianne. Cum a fost călătoria? Ți-ai văzut camera?

Se grăbea să îi pună întrebările necesare, ascultând distrată răspunsurile tinerei.

Din toate direcțiile, simțea privirile oamenilor ațintite asupra lor.

– Nu mai țin minte cum l-ai cunoscut pe Connie.

Marianne a luat două pahare cu șampanie de pe o masă și i-a oferit unul Benitei, care l-a luat, fără să-i mulțumească.

– Ne-am cunoscut în piața orașului, a spus fata. Eu eram venită cu grupa mea – grupa mea BDM[1], mai exact.

– Dumnezeule mare! BDM? Câți ani ani? a exclamat Marianne.

– O, nu... nu e vorba de grupa de fetițe, ci de cea pentru domnișoare, Credință și Frumusețe. Am nouăsprezece ani.

– Așa mai vii de-acasă, a spus Marianne, bătând-o pe braț. Ești bătrână rău.

Fata i-a aruncat o privire.

– Nu-i așa că sunt superbe? a întrebat Marianne, arătând spre crizantemele și anemonele de toamnă,

[1] Bund Deutscher Mädel – Liga Fetelor Germane

UBBIS We know books

de culoare închisă, care creșteau în ghivecele înșirate pe marginea balustradei.

Deasupra, norii palizi alunecau pe cerul întunecat. În zare, se profilau codrii negri în lumina amurgului.

–Așa deci, în piața orașului...

Benita a sorbit din șampanie și s-a înecat.

–Nu e o poveste extraordinară. Ne-am întâlnit, am vorbit și, mai târziu, am ieșit împreună la cină.

Marianne a pus paharul pe zidul care împrejmuia curtea.

–Iar acum mai aveți puțin și vă căsătoriți.

–Când o spui așa, a zis Benita, șovăitoare, pare ciudat.

Marianne a zâmbit și și-a lăsat capul într-o parte, încrețindu-și sprâncenele. Copiase expresia aceasta scrutătoare de la contesă și descoperise că o ajuta enorm să smulgă mărturisiri și explicații de la copii și neamuri, și chiar de la bărbați în toată firea.

Asupra acestei fete, însă, nu avea efectul dorit. Ba mai mult, Benita s-a îndreptat de umeri, părând să-și fi găsit curajul.

–Au fost mai multe lucruri la mijloc, a zis ea.

–Firește, a spus Marianne.

De ce o supunea acestui interogatoriu? În definitiv, fata avea să fie soția lui Connie. Marianne nu avea nimic de câștigat dacă își începeau relația în acest fel.

–Iartă-mă. N-am vrut să fiu indiscretă. Vino!

A aruncat o privire în curtea din ce în ce mai ticsită de lume, căutând o cale de scăpare, și, spre marea ei ușurare, l-a zărit pe Herman Kempel, unul dintre tinereii stângaci, vrăjit de farmecele Benitei puțin mai devreme.

–Hai să vorbim cu cel mai nou dintre admiratorii tăi.

Odată cu trecerea orelor, s-a instalat o veselie zburdalnică și senină. Un personaj haios, în *lederhosen*[1] și șosete

[1] Pantaloni scurți, din piele, purtați în țările vorbitoare de limbă germană (în limba germană în original)

până la genunchi cânta la acordeon – o fi fost angajat de contesă sau un oaspete din zonă? –, iar oamenii au început să dănțuiască pe pavajul denivelat. Deși era frig, femeile își scoseseră pantofii din picioare. Înăuntru, își făcuse apariția, în sfârșit, trioul american de jazz invitat de contesă. Cântau ragtime în salonul mare, unde câțiva oaspeți mai îndrăzneți și mai cosmopoliți își etalau talentul la dansuri cu denumiri caraghioase, precum Big Apple și Lindy Hop. Cum-necum, în ciuda plitei improvizate și a apei curente inexistente, bucătarul a izbutit să pună pe masă suficiente delicatese: tradiționalele chifteluțe de porc, cu un sos fin de pătrunjel, gălușteDolofane fierte în aburi și felii de cârnați cât bănuțul. Dar nu lipseau nici mâncărurile moderne: sparanghel înfășurat în felii de șuncă subțiri ca foaia de hârtie, păhărele cu piftie, flambé de ananas și tartine cu caviar... asemenea muzicii, mâncarea acoperea toată gama vieții culturale germane.

Marianne se plimba buimacă dintr-o parte în alta, nu din pricina alcoolului (gazda nu avea voie să bea mai mult de un pahar cu punci – lucru pe care tot de la contesă îl învățase), ci de ușurare. Reușise să păstreze tradiția opulentă a balului recoltei, într-un moment în care națiunea se lăsase antrenată de acest val al militantismului rigid și ursuz. Reușise, de asemenea, să depășească normele stricte ale educației primite (tatăl ei ar fi fost indignat să o vadă că organizează o petrecere la care se dansează pe ritmuri de jazz și se bea șampanie) și să îi delecteze pe acești oameni cu ceva frumos, relaxant și eteric.

Îmbărbătată de acest gând, Marianne își saluta oaspeții, verifica băuturile din spatele barului și mâncărurile de pe bufet.

–Micuța contesă! a răsunat glasul jovial al guralivului verișor al lui Connie, care a cuprins-o de umeri cu brațul său gros. Ce petrecere! Unde-ți este stimabilul soț? Dar nobilii săi amici? Au dispărut toți căpcăunii de mai bine